

УДК 338.49:681.3

О. В. Гончаренко,
к. е. н., доцент, Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет

ІНФРАСТРУКТУРНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА

O. Goncharenko,
PhD, Associate Professor,
associate professor of department of economic theory and agrarian economics, Dnepropetrovsk state agrarian university

INFRASTRUCTURE SOFTWARE INNOVATION OF AGRICULTURAL PRODUCTION

Досліджено стан інфраструктурного забезпечення інноваційного процесу в агропромисловому виробництві.

Запропоновано етапи формування і розвитку інноваційної інфраструктури з визначальною роллю інформаційно-консультаційного забезпечення.

Доведено, що незмінність наявного стану інфраструктурного забезпечення інноваційного процесу фактично веде до втрати експериментально-виробничої бази основного продуцента агроінновацій НААНУ і суттєвого зменшення впливу аграрної науки на розвиток агропромислового виробництва.

Для інтеграції аграрної науки у ринкове середовище та забезпечення реалізації програм інноваційного розвитку обгрунтовано створення єдиного Інноваційного парку на умовах державно-приватного партнерства. Такий "синтез" державної присутності на перших етапах інноваційного процесу та покладання на ринкову інфраструктуру на останніх етапах зберігає можливість регулювання наукоємного ринку та сприяє комерціалізації агроінновацій. Координація трансферно-технологічної науково-виробничої структури за трьома рівнями (центр, зона, регіон) з представництвом практично у всіх областях України має стати платформою для зростання ролі аграрної науки в інноваційному розвитку агропромислового виробництва.

The state of infrastructure software innovation process in agricultural production.

The stages of formation and development of innovative infrastructure of defining the role of the guidance.

It is proved that the current state of infrastructure consistently providing innovative process actually leads to the loss of experimental and production base of the main producers ahronovatsiy Academies and significantly reduce the impact of agricultural research for development ahropromysovoho production.

To integrate agricultural research in the market environment and implementation of innovative development programs grounded create a single Innovation Park on public-private partnership. Such a "synthesis" of state presence in the early stages of the innovation process and reliance on market infrastructure in the final stages retains the ability to adjust high-tech market and facilitate commercialization ahroinnovatsiy. Coordination transfer and technological research and production structure at three levels (center, zone, region) with representation in almost all regions of Ukraine, has become a platform for the growing role of agricultural science in the innovation of agricultural production.

Ключові слова: агропромислове виробництво, інновація, інноваційний розвиток, інноваційний процес, інфраструктура.

Key words: agricultural production, innovation, innovative development, innovation process, infrastructure.

ВСТУП

Переведення агропромислового виробництва на інноваційний шлях розвитку вимагає пошуку і реалізації нових інституціональних форм забезпечення модернізаційних про-

цесів або трансформації вже існуючих інститутів. Найважливішим завданням, яке мають вирішити нові інституціональні форми є забезпечення комерціалізації інновацій, формування попиту на інноваційні продукти. Реалізувати цю

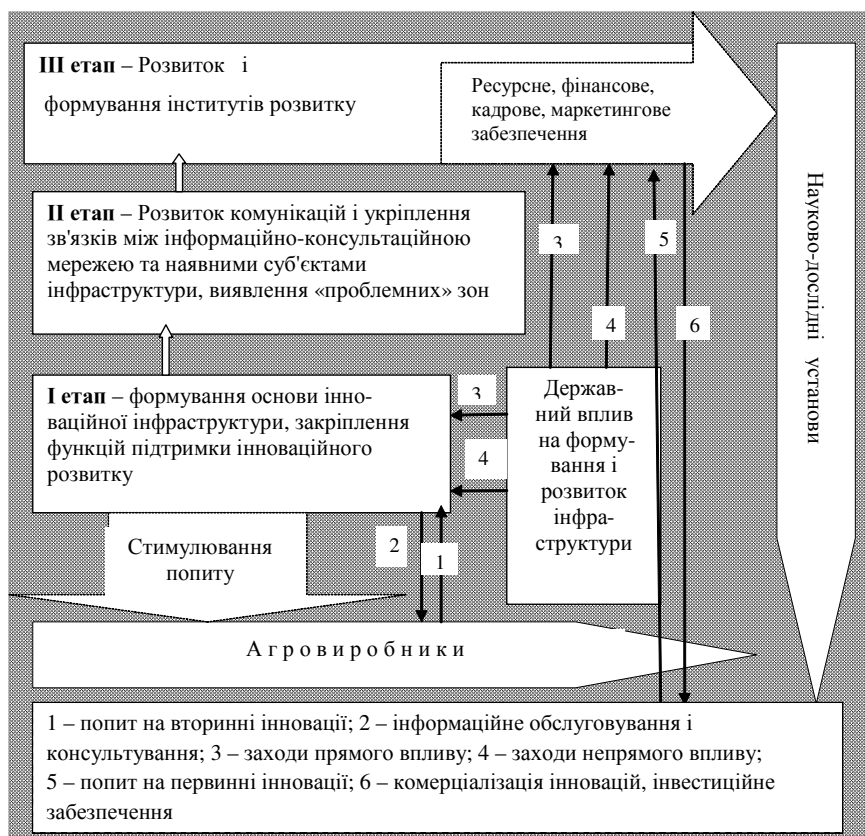

Рис. 1. Етапи формування інноваційної інфраструктури в агропромисловому виробництві

роль можна тільки спираючись на складну і системну взаємодію з майбутніми споживачами продуктів інноваційних процесів, із забезпеченням їх тісного зв'язку з ринком, а не ринку з продуктами. Такий підхід, на наш погляд, прискорить технологічний цикл від "ідеї до ринку" та скоротить непродуктивне використання інноваційних ресурсів.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Питанням практичного забезпечення організації інноваційного процесу в агропромисловому виробництві та пошуку шляхів його активізації присвятили наукові дослідження закордонні і вітчизняні вчені: А. Балян, А. Голубев, О. Дацій, В. Дементьев [1; 2; 3; 4], Л. Курило, М. Малік, П. Саблук, С. Тивончук, Л. Федулова, О. Шпикуляк, О. Шубравська [6; 8; 10; 11; 12].

Дослідження стану інноваційного процесу в агропромисловому виробництві свідчить про низьку якість інноваційної інфраструктури, відсутність дієвих механізмів впроваджувальної діяльності і інформаційного забезпечення. Низька активність інноваційного процесу в агропромисловому виробництві, необхідність визначення чинників стимулювання інноваційного розвитку агропромислового виробництва, пошук шляхів розв'язання інституціональних проблем, що перешкоджають інноваційному розвитку, — зумовлює подальшу розробку проблем інфраструктурного забезпечення та інституціонального регулювання інноваційного розвитку.

ПОСТАНОВКА ЗАДАЧІ

Метою даної статті є аналіз наявного стану інноваційної інфраструктури та обґрунтування напрямів модернізації інфраструктурного забезпечення інноваційного процесу в агропромисловому виробництві.

РЕЗУЛЬТАТИ

Інфраструктурне забезпечення інноваційного процесу відіграє вирішальне значення у формуванні попиту на агроінновації. В цьому контексті потрібна модернізація наявної інфраструктури та додаткове створення нових об'єктів інфраструктури, що мали б системний зв'язок та виконували стимулюючі і забезпечуючі функції. З огляду на наявний стан інноваційного процесу стимулюючі функції мають стати первинними, а забезпечуючі вторинними. Для реалізації даного функціонального потенціалу пропонуємо запровадження наступних етапів формування і розвитку інноваційної інфраструктури з визначальною роллю інформаційно-консультаційного забезпечення (рис. 1).

У той же час інноваційна інфраструктура має в достатній мірі охоплювати всі етапи та результати інноваційного процесу. Завданням держави на першому етапі є забезпечення роботи інформаційно-комунікаційної мережі з наданням пріоритетності функцій підтримки інноваційного розвитку агровиробників. На другому етапі втручання держави може бути мінімальним, а ініціаторами укріплення зв'язків учасників інноваційного процесу стануть інформаційно-консультаційні служби, що створять "імпульси" інноваційної активності.

На третьому етапі підтримка може бути збільшена через забезпечення створення нових суб'єктів інфраструктури, залучення інвестицій для інноваційних проектів за участі державного і приватного капіталів, покращення інноваційного клімату.

Очевидно, що підвищення конкурентоспроможності та ефективності діяльності аграрних підприємств неможливе без інформації про новітні прикладні та фундаментальні дослідження, для чого потрібні найтісніші зв'язки з первинними джерелами фундаментальної науки, що представлені ВНЗ, НДІ та академічним сектором науки. Установи освітнього та науково-дослідного сектору також зацікавлені у безпосередньому співробітництві з агропромисловими

підприємствами через пошук фінансування своїх розробок і можливостей їх комерціалізації. Таке співробітництво вимагає утворення різноманітних форм інтеграції науки з промисловістю, зокрема, створення наукових або інноваційних парків.

Незмінність наявного стану інфраструктурного забезпечення інноваційного процесу фактично веде до втрати експериментально-виробничої бази основного продуцента агроновацій НААНУ і суттєвого зменшення впливу аграрної науки на розвиток агропромислового виробництва.

Найуразливішим є перший етап інноваційного процесу — створення агроновацій, де інфраструктурний стан має рутинізований пострадянський характер. Аграрна наука досить складно адаптується до потреб часу, іноді базується на доволі обмеженій недостатньо концентрованій і низькоспеціалізованій експериментально-виробничій базі, має консервативну систему продукування знань з обмеженим державним фінансуванням і відповідно є низько мотивованою. Звідси втрата зв'язків між етапами процесу, низька конкурентоспроможність, обмежена кількість високотехнологічних розробок [1, с. 44—45].

Друга стадія інноваційного процесу, що колись супроводжувалась системою прикладних науково-виробничих мереж (насіництва, племінної справи) не продукує повноцінний трансфер новацій ні за територіальним ні за виробничим принципом. Невпорядкованість процесу підсилює поширення різного роду посередників, структур-підрядників, які віддаляють реального споживача новацій від їх розробників та сповільнюють сам процес перетворення нововведення в інновацію. Отже, значною проблемою на даній стадії є брак інноваційно-підприємницьких структур, що діють в єдиному узгодженому керунку з розробниками новацій і поєднують інтереси наукових установ і експериментально-виробничих організацій і спільно діють з різними суб'єктами інноваційного процесу та аграрної сфери.

Імперативність поширення високотехнологічних розробок робить надзвичайно важливим узгодження інфраструктурних елементів етапу створення інновацій при проведенні фундаментальних і прикладних досліджень з стадією апробації, що вимагає перегляду спрямування діяльності Центрів наукового забезпечення агропромислового виробництва в регіонах в напрямку суміщення функцій координації досліджень з функцією апробації інноваційних розробок, що в свою чергу потребує об'єднання їх інформаційних мереж і інфраструктурних завдань.

Формування ефективної системи трансферу інновацій наукових установ і їх експериментальної бази здатне вплинути на перерозподіл джерел фінансування інновацій, шляхом зменшення частки державного бюджету і збільшення фінансування прикладних наукових досліджень приватним коштом. Державні обмежені ресурси мають використовуватись для фінансування стратегічних напрямків і пріоритетних програм.

Важливим є створення єдиної науково-виробничої мережі, що об'єднує структури, які створюють і супроводжують впровадження науково — технічної продукції та структури, що забезпечують апробацію і трансфер на ринок інноваційної продукції. При цьому в такій єдиній мережі можна поєднати галузевий і територіальний принцип формування інноваційних структур. У сфері трансферного забезпечення залучені бізнес-структури можуть діяти в межах державно-приватного партнерства.

Достатньо слабкою ланкою є сфера управління експериментальними базами. Ситуація потребує переходу на холдингову систему управління державною експериментальною базою з перерозподілом прав і обов'язків між центром і регіонами та спрямуванням роботи на задоволення інноваційного попиту. Для інтеграції аграрної науки у ринкове середовище та забезпечення реалізації програм інноваційно-

го розвитку доцільне створення єдиного Інноваційного парку на умовах державно-приватного партнерства. Такий "синтез" державної присутності на перших етапах інноваційного процесу та покладання на ринкову інфраструктуру на останніх етапах зберігає можливість регулювання наукоємного ринку та сприяє комерціалізації агроінновацій. Координація трансферно-технологічної науково-виробничої структури за трьома рівнями (центр, зона, регіон) з представництвом практично у всіх областях України, має стати платформою для зростання ролі аграрної науки в інноваційному розвитку агропромислового виробництва [7]. Інноваційний парк за аналогією з Науковим парком є структурою, що створюється з ініціативи наукового закладу (вищого навчального закладу) шляхом об'єднання внесків засновників для організації, координації, контролю процесу розроблення і виконання проектів наукового парку. Враховуючи, що ініціатором такого утворення може виступати основний продуцент агроновацій — НААНУ, та виходячи з стратегічних завдань розвитку агропромислового виробництва, — вважаємо, що така структура може називатися Інноваційним парком. Так, якщо науковий парк створюється з метою розвитку науково-технічної та інноваційної діяльності у вищому навчальному закладі чи науковій установі, ефективного та раціонального використання наявного наукового потенціалу, матеріально-технічної бази для комерціалізації результатів наукових досліджень і їх впровадження на вітчизняному та закордонному ринках, то інноваційний парк може сприяти цим процесам у масштабах всього агропромислового виробництва. Безперечним пріоритетом має стати безумовно інноваційний напрям діяльності, що відповідають меті створення парку, профілю та спеціалізації наукової установи (які є базовими елементами інноваційного парку), враховують потреби регіонів, та узгоджуються з напрямами діяльності, визначеними стратегією розвитку агроферри. Інноваційний парк має забезпечити виконання таких функцій: створення інноваційних продуктів, їх комерціалізацію; організацію і забезпечення виробництва інноваційної продукції; інформаційне, методичне, правове, консалтингове забезпечення інноваційного процесу; стимулювання розвитку інноваційного підприємництва; залучення венчурного капіталу; розвиток міжнародної співпраці.

Механізм співробітництва між органами державної влади, органами місцевого самоврядування, приватним сектором у вигляді державно-приватного партнерства дозволяє забезпечувати узгодження та врахування взаємних інтересів держави і бізнесу в реалізації спільних інноваційно-інвестиційних проектів, цільових галузевих програм тощо. Для держави основними перевагами такого партнерства є активізація інвестиційної діяльності, ефективне управління майном, підвищення ефективності ринкової інфраструктури, стимулювання підприємницької діяльності. Для приватного бізнесу переваги, насамперед, полягають у доступі до ресурсів, використання яких раніше було неможливим, спрощенні дозвільних процедур, розширенні можливості отримання кредитів на пільгових умовах під державні гарантії [9].

Оскільки інноваційний парк виступає певним ядром поширення високотехнологічного агропромислового виробництва, то організаційною формою його функціонування може бути обраний кластерний механізм (рис. 2).

Так, одним з найбільш ефективних способів комерціалізації інтелектуальної власності є формування інноваційних проектів. Цей спосіб має своєю основою системний підхід.

Інноваційний проект є системою взаємозв'язаних цілей і шляхів їх досягнення, що утворюють комплекс виробничих, організаційних, управлінських, соціальних і інших заходів.

Формування інноваційних проектів ґрунтується на тісному поєднанні зусиль держави і приватного підприємництва.

ВИСНОВКИ

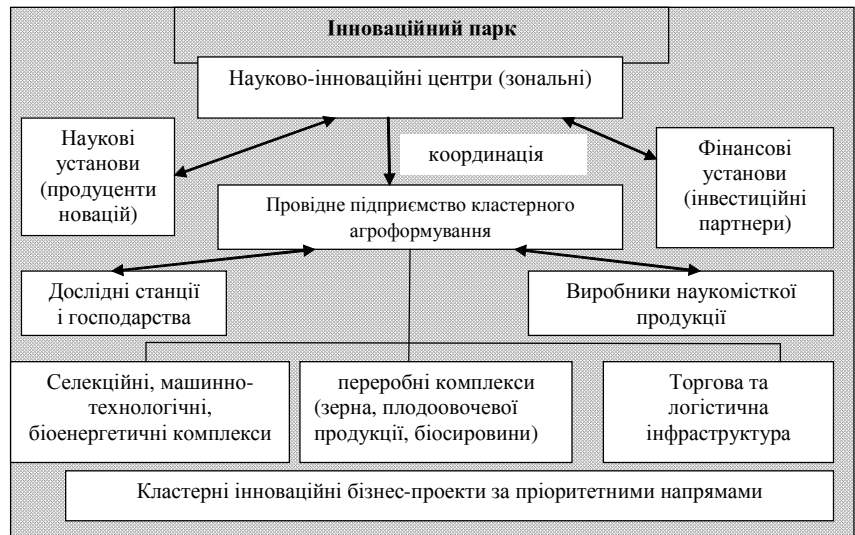
Формування інноваційного парку дозволить об'єднати в єдину інноваційну мережу державні дослідні господарства та недержавні базові господарства у всіх регіонах. За умов державно-приватного партнерства договірні відносини встановляться між галузевими науковими установами НААН, іншими науковими установами, товарними господарствами, переробниками та споживачами сільськогосподарської продукції і продовольства. До діяльності інноваційних бізнес-інкубаторів можуть бути залучені на певних умовах інвестори інноваційно-інвестиційних бізнес-проектів, кредитори, трейдери, обслуговуючі структури.

Реалізація інноваційних проектів натрапляє на багато перешкод. Одним з бар'єрів є, передусім, несформованість нормативно-правового поля комерціалізації інтелектуальної власності і недооцінки ролі інституту трансферу нових технологій і інших нововведень. Системний підхід стримується значною розгалуженістю інноваційної інфраструктури, неузгодженістю загальнодержавного, регіонального і підприємницького механізмів підтримки інноваційного розвитку агропромислового виробництва.

Завдання комерціалізації інтелектуальної власності та інновацій може бути вирішеним при використанні кластерного підходу до управління. Послідовна реалізація властивих кластерному підходу особливостей до інноваційного розвитку супроводжується повнішим поєднанням конкуренції, довіри і співпраці суб'єктів різних етапів інноваційного процесу, кооперацією праці і виробництва, формування відповідної інфраструктури.

Література:

1. Бальян А.В. Проблеми інноваційної діяльності в аграрній сфері та шляхи їх розв'язання [Текст] / А.В. Бальян // Агроінком. — 2013. — № 7—9. — С. 44—47.
2. Дацій О.І. Фінансове забезпечення інновацій в агропромисловому комплексі України [Текст] / О.І. Дацій // Проблеми інвестиційно-інноваційного розвитку. — 2011. — № 1. — С. 65—76.
3. Дементьев В.В. Чому Україна не інноваційна держава: інституційний аналіз [Текст] / В.В. Дементьев, В.П. Вишневський // Економічна теорія. — 2011. — № 3. — С. 5—20.
4. Заболотко А.А. Стратегія інноваційного розвитку [Текст] / А. Заболотко // Вопросы регулирования экономики. — 2013. — Том 4. — № 2. — С. 87—93.
5. Институциональные проблемы эффективного государства / Под ред. В.В. Дементьева, Р.М. Нуреева. — Донецк: ДонНТУ, 2011. — 372 с.
6. Малік М.Й. Інститути й інституції у розвитку інтеграційних процесів в аграрній сфері / М.Й. Малік, О.Г. Шпикуляк, О.Ю. Лузан // Економіка АПК. — 2013. — № 4. — С. 86—92.
7. Модель інноваційного розвитку НААН [Текст]: (організаційні положення) — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://old.uaan.gov.ua/sites/default/files/model_innovaciynogo_rozvitku_naan
8. Саблук П.Т. Інноваційна діяльність в аграрній сфері: інституційний аспект: монографія / П.Т. Саблук, О.Г. Шпикуляк, Л.І. Курило. — К.: ННЦ ІАЕ, 2010. — 706 с.
9. Сільське господарство України [статистичний збірник] / за ред. М.С.Власенка. — К.: Держстат України, 2013. — 392 с.
10. Федуллова Л. Інноваційний розвиток: еволюція поглядів та проблеми сучасного усвідомлення / Л. Фе-

Рис. 2. Кластерний механізм ринкової інтеграції агропромислового виробництва

дулова // Економічна теорія. — 2013. — № 2. — С. 28—45.

11. Федуллова Л.І. Концептуальна модель інноваційної стратегії України [Текст] / Л.І. Федуллова // Економіка і прогнозування. — 2012. — № 1. — С. 87—100.

12. Шубравська О.В. Перспективи модернізації аграрного сектору України [Текст] / О.В. Шубравська, К.О. Прокопенко // Економіка України. — 2013. — № 8 (261). — С. 64—76.

References:

1. Balyan, A.V. (2013), "Problems innovation in agriculture and solutions", *Agroinkom*, vol 7—9, pp. 44—47.
2. Datsiy, O.I. (2011), "Finansove zabezpechennya innovatsiy agropromislovomu kompleksi in Ukraine", *Problem investitsino-inovatsionogo rozvitku*, vol. 1, pp. 65—76.
3. Dementiev, V.V. and Vichnevskii, B.P. (2011), "Why Ukraine the not innovative state: institutional analysis", *Ekonomichna teoria*, vol. 3, pp. 5—20.
4. Zabolotko, A.A. (2013), "The strategy of innovative development", *Voprosy rerulirovaniya ekonomiky*, vol. 2, pp. 87—93.
5. Dementiev, V.V. and Nureev, R.M. (2011), *Institutional'nye problemy jeffektivnogo gosudarstva [Institutional problems of effective state]*, DonNTU, Donetsk, Ukraine.
6. Malik, M.U. Shpikuliak, O.G. and Lyzan, O.Y. (2013), "Institutes and institutions in the development of integration processes in agriculture", *Ekonomicna APK*, vol. 4, pp. 86—92.
7. "Model Innovation Development NAAS: (organizational issues)", available at: http://old.uaan.gov.ua/sites/default/files/model_innovaciynogo_rozvitku_naan_ (Accessed 16 December 2014).
8. Sabluk, P.T. Shpikuliak, O.G. and Kurilo, L.I. (2010), *Innovatiinai diulnist v agrarnii sferi:instutusalnii aspekt [Innovation activities in the agricultural sector: institutional aspects]*, NNZ IAE, Kyiv, Ukraine.
9. Vlasenko, M.S. (2013), *Sylcke gospodarstvo Ukrainy [Agriculture of Ukraine]*, Dergstat Ukrainian, Kyiv, Ukraine.
10. Fedulova, L. (2013). "Innovative development: the evolution of attitudes and awareness of the problems of modern", *Ekonomichna teoria*, vol. 2, pp. 28—45.
11. Fedulova, L. (2012), "Conceptual model of innovation strategy Ukraine", *Ekonomica i prognozuvaniy*, vol. 1, pp. 87—100.
12. Shybravska, O.V. and Prokopenko, K.O. (2013), "Prospects for the modernization of the agricultural sector of Ukraine", *Ekonomica Ukrainy*, vol. 8, pp. 64—76.

Стаття надійшла до редакції 01.12.2014 р.